

In memoriam

PROF. LUDWIK PIECHNIK SJ (1920–2006)

2006 metų birželio 26 dieną, eidamas 86-uosius metus, Krokuvoje mirė profesorius, Vilniaus universiteto garbės daktaras jėzuitas Ludwikas Piechnikas.

Lietuvos istorikams Ludwikas Piechnikas visų pirma yra fundamentalios Vilniaus universiteto istorijos autorius. Už šią studiją jam ir buvo suteiktas Vilniaus universiteto garbės daktaro vardas. Jėzuitų vienuolija ir Krokuvos visuomenė, lydėdamos Tėvą Piechniką į Rakovicų kapines, atsisveikino su juo ne tik kaip su mokslininku, bet ir kaip su mylimu pedagogu, vaikų ir jaunimo auklėtoju bei globėju.

Ludwikas Piechnikas gimė Krzeslawicuose, Andrzejaus Piechniko ir Katarzynos Kurek šeimoje. Į Jėzaus draugiją įstojo 1938 metais, pagrindines – filosofijos studijas baigė per Antrąją pasaulinę karą, teologiją studijavo Stara Wieś jėzuitų seminarijoje. Kunigu išventintas 1948 metais.

Po šventimų dirbo ganytojo darbą, nuo 1957 metų buvo Krokuvos jėzuitų seminarijos klierikų prefektas. Įstojo į Krokuvos Jogailos universiteto Pedagogikos fakultetą ir 1962 metais jį baigė daktaratu, skirtu Vilniaus universiteto įkūrimui. Vėliau dėstė edukacijos istoriją jėzuitų seminarijoje Krokuvoje, vadovavo jėzuitų leidyk-lai „Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy“, ėjo įvairias pareigas vienuolijoje, nuo 1999 metų dėstė Krokuvos aukštojoje filosofijos ir pedagogo-

gikos mokykloje „Ignatianum“, įkurtoje pertvarkius jėzuitų filosofijos studijas.

Pripažindamas Ludwiko Piechniko nuopelnus jaunimo auklėjimui, ypač – jo sielovados veiklą su dirbančiu jaunimu, Liublino katalikų universitetas jį 1998 metais apdovanojo Universiteto fondo premija. Profesoriaus nuopelnus jaunimo ugdymui buvo įvertinęs ir Krokuvos miestas, apdovanojęs jį medaliu Cracovia Merenti.

Mokslinis Ludwiko Piechniko darbas beveik be išimčių buvo skirtas jėzuitų mokymo ir ugdymo įstaigų istorijai. 2001 metais, jau išėjęs į pensiją, jis išleido jėzuitų seminarijų istorijos Abiejų Tautų Respublikoje tyrinėjimus apibendrinančią veikalą¹. Yra paskelbęs daug straipsnių apie jėzuitų kolegijas, studijų namus. Tačiau didžiausias Ludwiko Piechniko mokslinis nuopelnas, be jokios abejonės, yra jo keturių tomų studija, skirta Vilniaus universiteto istorijai per visą laikotarpį, kai šiai mokyklai vadovavo jėzuitai².

1978 metais Vilniaus universitetas, tada dar vadintas Vinco Kapsuko vardu, minėjo savo įkūrimo 400 metų jubiliejų. Minėjime daug vietos buvo skiriama universiteto nuopelnui lietuvy-

¹ *Ludwik Piechnik. Seminaria diecezjalne w Polsce prowadzone przez jezuitów od XVI do XVIII wieku. Kraków, 2001.*

² *Dzieje Akademii Wileńskiej, Roma 1984–1990.*

bės ugdymui, tikslųjų ir gamtos mokslų istorijai bei laimėjimams universitete. Antrame plane liko šios aukštosios mokyklos įkūrėjai – Jėzaus draugija – ir jos nuopelnai steigiant ir tvarkant pagrindinį ugdymo, studijų ir mokslo centrą Lietuvoje. Todėl Lietuvos ir Lenkijos jėzuitai Vilniaus universiteto įkūrimą paminėjo atskirai. Didžiausias tokio paminėjimo rezultatas, be jokios abejonės, yra Romoje Jėzuitų istorijos instituto išleista Ludwiko Piechniko studija. Pirmieji du tomai, skirti aukštosios mokyklos istorijai nuo 1570 iki 1655 metų, pasirodė 1984, trečiasis tomas – 1987, ketvirtasis – 1990 metais.

Pirmieji Vilniaus universiteto istorikai – Michał'as Baliński's, Józef'as Bieliński's, o jiems įkandin ir daugelis vėlesnių tyrinėtojų skundėsi trūkumu šaltinių, leidžiančių atidžiau pažvelgti į studijų organizavimą, dėstytojų atranką, skaitytus kursus. Ludwikas Piechnikas savo studijoje yra būtent šiems klausimams nušviesti panaudojo gausius Centriniam jėzuitų archyve Romoje saugomus šaltinius, juos papildydamas dokumentais iš Krokuvos archyvų. Tad jo studija pateikė labai daug naujų žinių apie vidinį Vilniaus universiteto gyvenimą, jo profesorius ir studentus.

Būdamas edukacijos istorikas, Piechnikas jėzuitų švietimo ir ugdymo sistemą aptarė bendrame Europos mokyklų ir studijų kontekste. Būtent jo „Vilniaus universiteto istorija“ pirmą kartą Vilniaus universitetą pristatė kaip humanistinę mokyklą, atitinkančią naujausius to meto studijų idealus.

Piechniko darbe pirmą kartą buvo pristatytos ir atsiskleidė iškiliausių XVI a. pabaigos ir XVII a. Vilniaus universiteto profesorių, teologijos, filosofijos ir teisės dėstytojų asmenybės, buvo aptarta Universiteto rektorių veikla. Jo studija buvo papildyta gausiais dokumentais, biogramomis.

Pats Piechnikas vienu savo nuopelnų laikė atskleistą Ispanijos universitetų įtaką filosofijos ir telogijos dėstymui Vilniaus universitete.

Sunku pervertinti Ludwiko Piechniko nuopelnus mūsų dabartiniam ankstyvosios Vilniaus universiteto istorijos išvaizdavimui. Būtent jo studija perkėlė iki tol lietuviškoje historiografijoje įsitvirtinusių akcentus, išskeldama XVII a. pirmąją pusę kaip Universiteto klestėjimo, aukščiausio pakilimo laiką.

Be to, Ludwikas Piechnikas savo studijoje ne tik paminėjo, bet ir panaudojo Lietuvos mokslininkų – Konstantino Jablonskio, Jurgio Lebedžio, Romano Plečkaičio – darbus. Lietuviškai Piechnikas nemokėjo, bet jam padėjo tuometinė doktorantė Eugenija Ulčinaitė, Krokuvos Jogailos universitete rengusi darbą apie retorikos dėstymą Vilniaus universitete. Eugenija Ulčinaitė savo pažintį su tėvu Piechniku prisimena labai šviesiai³. Ludwikas Piechnikas buvo pažįstamas ir su kolega bei broliu vienuolystėje T. Pauliumi Rabikausku, su kuriuo susipažino Romoje, naudojosi jo studijomis, kvietė Rabikauską į jėzuitų surengtą Vilniaus universiteto metinių minėjimą Krokuvoje.

Ludwiko Piechniko studija apie Vilniaus universitetą ir jo veiklos kontekstus iki šiol lieka nepralenkta. Ši studija parodė didžiulį ir Lietuvoje iki šiol dar deramai nesuvoktą jėzuitų įnašą į Lietuvos kultūrą. Turint omenyje, kad pati studija prieinama ir suprantama tik siauram specialistų ratui, gal būtų verta pasvarstyti apie jos vertimą į lietuvių kalbą. Tokiu būdu Vilniaus universitetas pastatytą vertą paminklą bene iškiliausiam savo istorijos tyrinėtojui.

³ Ulčinaitė E. In memoriam Liudwik Piechniko SJ (1920–1926) // Naujasis židinys–Aidai, 2006, Nr. 8.